

Sociální pedagogika – KPAD/7121

- *Vyučující:* **prof. PaedDr. Pavel Doulík, PhD.** - kancelář CS 320 (České mládeže), telefon: 475283166, email: Pavel.Doulik@ujep.cz, web: <http://paveldoulik.webnode.cz/>
- *Určeno pro:* **Andragogika, prezenční forma**, 1. ročník Bc. studia
- *Semestr:* letní 2025/26
- *Dotace:* 1 hodina přednášky + 2 hodiny cvičení týdně/13 týdnů semestru, 6 kreditních bodů
- *Kontroly studia:* zkouška

Cíl předmětu (anotace)

Kurz je zaměřen na uvedení do předmětu sociální pedagogiky jako vědní disciplíny a seznámení s cíli, metodami a prostředky tohoto oboru. Pozornost bude věnována zkoumání vztahů mezi výchovou a prostředím, studenti získají elementární poznatky o sociální dimenzi výchovně vzdělávacího procesu. Tomu odpovídá tematický obsah kurzu zaměřený na poznávání faktorů ovlivňujících proces socializace a získávání schopností jejich pozitivního ovlivňování; poznávání různých typů sociálního prostředí, prevenci, diagnostiku a nápravu případných patologií tohoto prostředí, sociální a pedagogickou komunikaci, v neposlední řadě potom na problematiku multikulturality, vytváření příznivého sociálního klimatu pracovních týmů, problematiku sociálního vyloučení a další relevantní témata.

Přehled témat přednášek

1. Pedagogika jako věda, kritické přístupy k pedagogice
2. Koncept filozofie vědy
3. Soudobé vzdělávací teorie
4. Sociální pedagogika v kontextu základních vědeckých paradigmat
5. Sociologické koncepty a jejich přesah do sociální pedagogiky
6. Strategie sociálního začleňování
7. Teorie zdrojů sociální patologie

Přehled témat cvičení

1. Sociální pedagogika jako věda, obsah a postavení předmětu ve struktuře vědních disciplín, odborná terminologie a metodologická východiska sociální pedagogiky.
2. Společenská determinace výchovy, proces socializace a dosocializování, prostředí a výchova.
3. Rodina jako výchovný a socializační činitel, klasifikace typů rodin, význam rodiny z hlediska utváření osobnosti jedince, funkce rodiny a její proměny v současnosti.
4. Prostředí a jeho vliv na jedince. Lokální prostředí, význam vrstevnických skupin, skupinová dynamika.
5. Charakteristika prostředí školy a výchovných zařízení.
6. Sociální klima v pracovních týmech.
7. Sociální role, sociální pozice, diagnostika vztahů v sociální skupině, obliba, vliv, preference, sociometrie, práce s týmem, teambuilding.
8. Metody sociálně výchovného působení.
9. Sociálně patologické jevy, jejich příčiny, teorie vzniku, problematika vybraných sociálně patologických jevů. Systém prevence sociálně patologických jevů.
10. Náročná životní situace, možnosti a meze jejich zvládnutí, životní styl, způsob života.
11. Vybrané negativní jevy na pracovištích - mobbing, bossing.
12. Syndrom vyhoření, jeho příčiny, rozvoj a následky. Možnosti prevence syndromu vyhoření. Diagnostika syndromu vyhoření.
13. Masmédia a jejich funkce, vliv masmédií na rozvoj osobnosti člověka, výchova a manipulace ve vztahu k médiím, mediální výchova a mediální gramotnost.

14. Subkultury a kmeny. Definice, druhy a funkce kultury. Pozitiva a negativa masové kultury. Subkultury a postmoderní kmeny, tzv. alternativní subkultury a kontrakultury. Marginalizované subkultury.
15. Sociální pedagog jako „profese“, jeho uplatnění.
16. Pomáhající profese, jejich vymezení.
17. Etopedie jako obor na hranici sociální a speciální pedagogiky.
18. Dětské a mládežnické organizace.
19. Životní styl a jeho utváření.
20. Multikulturní výchova – vymezení, metody.

Požadavky ke zkoušce:

1. **docházka** na cvičení - povoleny jsou maximálně 2 absence bez uvedení důvodu (v případě 3-4 absencí bude zadán na konci semestru úkol navíc, více než 4 absence znamenají nesplnění podmínek pro připuštění ke zkoušce);
2. **aktivní účast** na cvičeních (řešení problémů, diskuse, příprava témat na seminář);
3. **prezentace zvoleného tématu** v rámci cvičení a zaslání prezentace vyučujícímu;
4. úspěšné absolvování **didaktického testu**, obsahem testu jsou okruhy vymezené jako témata přednášek a cvičení (k testu budou připuštěni jen ti studenti, kteří splní povinnosti kladené na docházku a odprezentují své téma a prezentaci odevzdají).

Základní literatura:

1. BENDL, S. *Nárys sociální pedagogiky*. Praha: PedF UK, 2014.
2. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0643-9.
3. HATÁR, C. *Sociální pedagogika, sociální andragogika a sociální práce. Teoretické, profesijné a vztahové reflexie*. Praha: Educa Service ve spolupráci s Českou andragogickou společností, 2009.
4. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie. Forenzněpsychologický rozbor vybraných sociálněpatologických jevů*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2024. ISBN 978-80-271-5078-6.
5. PROCHÁZKA, M. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.
6. SVOBODA, Z. *Sociální pedagogika*. Ústí nad Labem: UJEP, 2013.
7. SMOLÍK, J. *Subkultury mládeže. Uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010.

Doporučená literatura:

1. VALIŠOVÁ, A. et al. *Autorita v edukační a sociální práci*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2012.
2. STORO, J. *Practical social pedagogy*. Policy Press, 2013.
3. CHARFE, L., GARDNER, A. *Social Pedagogy and Social Work*. New Delhi: SAGE Publication, 2019.
4. GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1.
5. HAWKINS, P. SHONET, R. *Supervize v pomáhajících profesích*. Praha: Slon, 2016.
6. KORNBECK, J., ROSENDAL JENSEN, N. *The diversity of social pedagogy in Europe*. Bremen: Europäischer Hochschulverlag, 2009.
7. ŠKODA, J., DOULÍK, P. *Výzkum příčin a projevů syndromu vyhoření u pedagogických pracovníků*. Ústí nad Labem: UJEP, 2016.